શિક્ષણનો અધિકાર

સર્વ શિક્ષા અભિયાન
સૌ ભણે, સૌ આગળ વધે

JQF" **2018-2019**

School Code ....

School Name..

District Name..

Revenue Block Name..

Cluster Name..

Village Name..

PIN Code ....

Habitation Name ....

School Category ....

School Management..

Type of School ....

PRINCIPAL	**SMC CHAIRMAN**
SIGN	**SIGN**
STAMP	**STAMP**

<u>શાળા વિકાસ યોજના માટેનું બાહ્ય સ્વરૂપ</u>

1. દૃષ્ટિકોણ **(Vision)** : આરટીઈ અધિનિયમ, ૨૦૦૯ની જોગવાઈઓની સાથે સુસંગતતા સાધીને શાળાને કાર્યરત બનાવવી.

2. ઉદ્દેશ્ય : આરટીઈ અધિનિયમ, ૨૦૦૯ અને રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખાં (એનસીએફ), ૨૦૦૫ ના ગૃહીત સિદ્ધાંતમાં ઉપલબ્ધ કરવામાં આવેલા પ્રતિમાન અને માનદંડો મુજબ શાળાના આધાર-માળખાં, માનવ સંસાધનો, શિક્ષણની ગુણવત્તા, સમાનતા અને શાળાના સંચાલન ક્ષેત્રે સમય મર્યાદામાં રહીને વિદ્યાર્થી, શિક્ષકો અને શાળાના વાતાવરણના વિકાસને સુનિશ્ચિત કરવો.

નોંધઃ અહીં આપવામાં આવેલ વિગતો માત્ર માર્ગદર્શન માટે છે. તેનો ઉપયોગ કરી દરેક શાળાએ શાળા વિકાસ યોજના તૈયાર કરવાની છે.

3. માનવ સંસાધન :

(એ)વર્તમાન પરિસ્થિતિ –શાળામાં નામાંકન થયેલા અને શાળા બહારના બાળકોની સ્થિતિ –

(I) નામાંકન થયેલ બાળકોની સંખ્યા (ધોરણ વાર):-

ધોરણ	પ્રાથમિક					ઉચ્ચ પ્રાથમિક			કુલ
	1	2	3	4	5	6	7	8	

(II) શાળામાં નામાંકન ન થયેલા બાળકોની સંખ્યા (ઉંમર પ્રમાણે):-

ઉંમર (વર્ષમાં)	6	7	8	9	10	11	12	13	14	કુલ

(III) શાળા છોડી ગયેલ **(Dropout)** બાળકોની સંખ્યા (ધોરણ વાર):-

ધોરણ	પ્રાથમિક					ઉચ્ચ પ્રાથમિક			કુલ
	1	2	3	4	5	6	7	8	

(IV) વસાહતમાંથી ખાનગીશાળામાં નામાંકન થયેલા બાળકોની સંખ્યા (ધોરણ વાર):-

ધોરણ	પ્રાથમિક	ઉચ્ચ પ્રાથમિક	કુલ

	1	2	3	4	5	6	7	8	

v. પ્રારંભિક સ્તરે જેમના માટે શિક્ષકોની જરૂર છે તેવાં બાળકોની કુલ સંખ્યા

(I+II+III+IV+V ના 50%) : ____________________________ .

vi. ઉચ્ચ પ્રાથમિક સ્તરે શિક્ષકોની જરૂરિયાત ધરાવતાં બાળકોની કુલ સંખ્યા

(I+II+III+IV+V ના 50%) : ____________________________ .

(બી) પદ પર હોય તેવાં શિક્ષકોની સંખ્યા :-

(I) પ્રાથમિક સ્તરે :-

મુખ્ય શિક્ષક		નિયમિત પગાર ધોરણે કાર્યરત શિક્ષકો		વિદ્યાસહાયક		કુલ	
પુરૂષ	સ્ત્રી	પુરૂષ	સ્ત્રી	પુરૂષ	સ્ત્રી	પુરૂષ	સ્ત્રી

(II) ઉચ્ચ પ્રાથમિક સ્તરે :-

મુખ્ય શિક્ષક		નિયમિત પગાર ધોરણે કાર્યરત શિક્ષકો		વિદ્યાસહાયક		કુલ		કલા શિક્ષક		કાર્ય પ્રશિક્ષક		સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ પ્રશિક્ષક	
પુ.	સ્ત્રી	પુ.	સ્ત્રી	પુ.	સ્ત્રી	પુ.	સ્ત્રી	પુ.	સ્ત્રી	પુ.	સ્ત્રી	પુ.	સ્ત્રી

(સી) વધારાના **(**અતિરિક્ત**)** શિક્ષકોની જરૂરિયાતની સંખ્યા **:-**

(I) પ્રાથમિક સ્તરે **:-**

મુખ્ય શિક્ષક	શિક્ષક

(II) ઉચ્ચપ્રાથમિક સ્તરે **:-**

મુખ્ય શિક્ષક	ગણિત અને વિજ્ઞાન માટે શિક્ષક	ભાષા માટે શિક્ષક	સમાજીક વિજ્ઞાન માટે શિક્ષક	કલા શિક્ષક	કાર્ય પ્રશિક્ષક	સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ પ્રશિક્ષક

(ડી**)** તાલીમી શિક્ષકોની વિગતો**:-**

સ્તર	તાલીમી શિક્ષકોની સંખ્યા	બિનતાલીમી શિક્ષકોની સંખ્યા	તાલીમ હેઠળ શિક્ષકોની સંખ્યા
પ્રાથમિક સ્તરે			
ઉચ્ચ પ્રાથમિક સ્તરે			

(ઇ**) 30** દિવસની ઇન્ડકશન તાલીમ પ્રાપ્ત નવ નિયુક્ત વિદ્યાસહાયકોની માહિતી **:-**

સ્તર	**30** દિવસની તાલીમ પ્રાપ્ત કરેલ શિક્ષકોની સંખ્યા	જો ના કરી હોય તો, જેટલાં દિવસની પ્રાપ્ત કરી હોય તેની સંખ્યા	તાલીમ સ્થળ
પ્રાથમિક સ્તરે			
ઉચ્ચ પ્રાથમિક સ્તરે			

(એફ**) 20** દિવસીય સેવા-કાલીન તાલીમ પ્રાપ્ત કરેલાં શિક્ષકોની વિગતો**:-**

(I) પ્રાથમિક સ્તરે **:-**

	નિવાસી	બિન-નિવાસી
દિવસોની સંખ્યા		
તાલીમનું સ્થળ		

(II) ઉચ્ચપ્રાથમિક સ્તરે **:-**

	નિવાસી	બિન-નિવાસી
દિવસોની સંખ્યા		
તાલીમનું સ્થળ		

(જી) શાળા મુલાકાત ઉચ્ચ અધિકારીઓ અને તજજ્ઞો દ્વારા મુલાકાત અને સંસાધન સહાયની વિગતો:-

અધિકારી/તજજ્ઞનો હોદ્દો	મુલાકાતની સંખ્યા	સંસાધન સહાયના વિષયો અને ક્ષેત્રો

(એચ) વર્ષ **2018-19** માટે માનવ સંસાધનમાં સુધાર અને સશક્તિકરણ માટેની કાર્ય યોજના **(Action Plan)** ની બાબતો:-

i. વર્ષના અંતે બધાં જ વધારાના (અતિરિક્ત) શિક્ષકોની નિમણૂક.
ii. 50% થી વધુ શિક્ષકો મહિલાઓ હોય તે સુનિશ્ચિત કરવું.
iii. તમામ બિન-તાલીમ પ્રાપ્ત શિક્ષકોને વર્ષના અંત સુધીમાં તાલીમનું આયોજન કરવું.
iv. કલ્સ્ટર સ્તરની બેઠકને સમગ્રપણે સૈદ્ધાન્તિક મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરવી અને નિર્ધારિત કરેલ નિર્ણાયક શૈક્ષણિક ક્ષેત્રો પર શિક્ષકોને એસાઇનમેન્ટ આપી; એ સુનિશ્ચિત કરવું કે ત્યાર પછીની બેઠકના એજન્ડાને તેનાં પહેલાની બેઠકમાં જ નક્કી કરવામાં આવે.
v. તાલીમ સમય દરમ્યાન શાળાના અડધાથી વધુ શિક્ષકોને એક જ સમયે ન બોલાવવા જેથી કરીને તાલીમ સમય દરમ્યાન પણ શાળા ચાલુ રહે.
vi. તાલીમના સમયે ઉપયોગી અધ્યયન-અધ્યાપન સામગ્રી અગાઉ બનાવવી જેથી શાળામાં રહેલા શિક્ષકો તેનો ઉપયોગ વર્ગકાર્ય દરમ્યાન કરી શકે.
vii. દરેક મહિનાની શરૂઆતમાં વ્યક્તિગત રીતે દરેક શિક્ષકોની તાલીમ જરૂરિયાતો અંગે સીઆરસીઓ અને બીઆરસીઓને જણાવવું, જેથી અધિકારીઓ અને રિસોર્સ પર્સન તેમની મુલાકાત દરમિયાન જરૂરી મદદ પૂરી પાડી શકે.
viii. શિક્ષણના અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૦૯ માં જણાવ્યા અનુસાર શિક્ષકોના તાલીમી કાર્યક્રમ અને ચર્ચામાં એવી બાબતોનો સમાવેશ કરવામાં આવે જે વિષયવસ્તુ પાઠયક્રમમાં સમાવેશ પામેલી હોય તો તે બાબતો અંગેની તાલીમ મોટી સંખ્યામાં શિક્ષકોને વિષયવસ્તુ સારી રીતે સમજવામાં ઉપયોગી બને.

4. શાળાની ભૌતિક સુવિધા :-

(એ) શાળાની હાલની ભૌતિક સુવિધા –

ની સંખ્યા	ક્ષકનો ખંડ	મેદાન	પાણી	ય		ફરતી દિવાલ/ વાડ	(રેમ્પ) માર્ગ		ની સુવિધા	ર્ડ		MDM)	ર લેબ.

(બી) વધારાની સુવિધાઓની જરૂરિયાત –

ની સંખ્યા	ક્ષકનો ખંડ	મેદાન	પાણી	ય		ફરતી દિવાલ/ વાડ	રેમ્પ) ા માર્ગ		ની સુવિધા	ડ		MDM)	ર લેબ.

(સી) વર્ષ **2018-2019**માં આંતરમાળખાકીય સુવિધાઓની ઉપલબ્ધતા સુનિશ્ચિત કરવાની કાર્ય-યોજના **(Action Plan)**ના સ્પષ્ટ મુદ્દાઓ.

i. એ સુનિશ્ચિત કરવું કે વર્ષના અંત સુધીમાં બધા જ વધારાના વર્ગખંડોનું નિર્માણકાર્ય પૂર્ણ થઈ જાય.
ii. વર્ગખંડનુ' માપ, હવા-ઉજાશ અને પ્રકાશ અંગેની નોંધ ___________ .
iii. પીવાના પાણીની સુવિધાની ગુણવત્તા અને પર્યાપ્તતા અંગેની નોંધ_______.
iv. શૌચાલયોના એકમ અને તેનાં ઉપયોગની પર્યાપ્તતા અને શૌચાલયોની જાળવણી વિશેની નોંધ ________.
v. બ્લેક બોર્ડ/ગ્રીન બોર્ડ ના વિશિષ્ટ સ્થાન વિશેની નોંધ ___________.
vi. ફર્નીચરની પર્યાપ્તતા, યોગ્યતા અને રચના અંગેની નોંધ __________.
vii. બાળક ઉપયોગી વર્ગખંડ અને શાળાની ડિઝાઇન વિશેની નોંધ________ .
viii. લાઈબ્રેરી માટે સંગ્રહ થઈ શકે તેવી સુરક્ષિત જગ્યાની ઉપલબ્ધતા વિશેની નોંધ ________ .
ix. School Base Comprehensive Evaluation (SCE)સીસીઈ સંબંધી દસ્તાવેજો સહિત શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ સામગ્રીઓ (Teaching Learning Material) માટે સંગ્રહસ્થાનની સુવિધા વિશેની નોંધ _________ .
x. રમતના મેદાનની ગુણવત્તા વિશેની નોંધ __________ .
xi. વિજ પુરવઠા અને સુરક્ષા અંગે લીધેલ પગલાં વિશેની નોંધ __________ .
xii. રમતના ઉપકરણોની ઉપલબ્ધતા પરની નોંધ ________ .
xiii. કઠેડા અને રેમ્પ ધરાવતાં માર્ગની ગુણવત્તા અને વિશિષ્ટ જરૂરિયાત ધરાવતાં (CWSN) બાળકો સમગ્ર શાળા પરિસરનો ઉપયોગ કરી શકે છે તે બાબત પર નોંધ ________ ____ .

5. શિક્ષણની ગુણવત્તા:-

(એ) બાળકોને ઉપલબ્ધ શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ સામગ્રીઓની વિગતો –

ુસ્તક								
યયન પોથી								
થી								
રંગ બોક્સ								
ફ્તર								

(બી) વર્ષ **2018-2019** માટે શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ સામગ્રીઓ સંબંધી કાર્ય-યોજનાના સ્પષ્ટ મુદ્દાઓ-

i. દરેક પાઠ્યપુસ્તક માટે સ્વઅધ્યયન પોથી ઉપલબ્ધ કરાવવી.

ii. દરેક વિષય માટે ઓછામાં ઓછી એક નોટબુકની જોગવાઈ કરવી.
iii. ધોરણ III અને VIII ના વિદ્યાર્થીઓને ક્રેયોન (મીણીયા કલર) અને પેન્સિલ બોક્સ સહિત ધોરણ ૧ અને ૨ ના તમામ વિદ્યાર્થીઓને ૧૦૦ પેજની એક ચિત્રપોથીની જોગવાઈ કરવી.
iv. ધોરણ III થી VIIIના તમામ વિદ્યાર્થીઓને કંપાસ બોક્સની જોગવાઈ કરવી.
v. શાળાને આપવામાં આવેલા વિજ્ઞાનના સાધનો પાઠય પુસ્તક (અધ્યયન સામગ્રી) સાથે સુસંગતતા ધરાવતી હોવાનું સુનિશ્ચિત કરવું.
vi. શિક્ષકોને પાઠયપુસ્તકની વિષયવસ્તુ સાથે સુસંગતતા ધરાવતું સંદર્ભ સાહિત્ય પુરતાં પ્રમાણમાં ઉપલબ્ધ કરવું જેથી તેમને વિષયવસ્તુની સારી સમજ મેળવવામાં મદદ મળે અને બાળકો માટે ઉચ્ચ કક્ષાની સમજશક્તિ ધરાવતાં પર્યાવરણને અનુરૂપ પ્રૉજેક્ટ્સ વિકસાવી શકે.
vii. વિશેષ જરૂરિયાતો ધરાવતાં બાળકો (CWSN)માટે સુસંગત શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ સામગ્રીઓ અને ઉપકરણો પૈકી બ્રેઈલ પુસ્તકો ઉપલબ્ધ કરાવવી.

(સી) શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ પ્રક્રિયાના સંબંધમાં વર્તમાન સ્થિતિ અને કાર્ય યોજના –

મુદ્દાઓ	વર્તમાન સ્થિતિ	કાર્યયોજનાના લક્ષણો
બાળકોના જૂથ રચનાની પ્રક્રિયા વિશે માહિતી		
બાલકો દ્વારા બ્લૅક બૉર્ડનો ઉપયોગ સબંધી માહિતી		
બાળકો સાથે ચર્ચા કરવમાં આવે છે.		
આસપાસના પર્યાવરણ સાથે ભણાવવામાં આવતી બાબતોની (પાઠયપુસ્તકની વિષયવસ્તુની) સુસંગતતા દર્શાવીને બાળકોને સમજાવવું.		
બાળકો માટે શીખવવામાં આવતાં વિષયોના અભ્યાસ માટેના સમયની માહિતી		
પહેલાં આવરી લેવામાં આવેલાં પ્રકરણોના પુનરાવર્તન માટેના સમયની ફાળવણી વિશે માહિતી.		
જુદા જુદા શૈક્ષણિક સ્તરના બાળકો સાથે કામ કરવાની પધ્ધતિ નકકી કરવી.		
પ્રકરણથી સંબંધિત આનુષાંગિક મુદ્દાઓ સંબંધિત શિક્ષકોના જ્ઞાનના સ્તરની માહિતી		
સમુદાયના સંસાધન અને અનુભવોનો ઉપયોગ		
પ્રૉજેક્ટ તૈયાર કરવા અંગે શિક્ષકોની ક્ષમતા		
પ્રકરણોની નાટકીય રજૂઆત, વાદ-વિવાદ અને પ્રશ્નાવલિ દ્વારા શિક્ષણની તકો		
વર્ગખંડોની બહાર પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન		
શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ પ્રવૃત્તિ સાથે વાલીઓનો સમાયોગ		

(ડ) School Base Comprehensive Evaluation (SCE) :-

i. વર્તમાન પરીક્ષા વ્યવસ્થાની વિગતો આપે છે.
ii. એસસીઈના સંબંધમાં કાર્ય-યોજનાના સ્પષ્ટ મુદ્દાઓ.
   - એસસીઈ પ્રત્યે શિક્ષકોની જાણકારીનું સશક્તિકરણ.
   - વાલીઓ સાથે એસસીઈની વિભાવનાની વહેંચણી.
   - બાળકોના ટૂંકા ચરિત્રાત્મક રેખાચિત્ર(પ્રોફાઈલ) અને તમામ બાળકોના જ્ઞાનાત્મક તેમજ બિન-જ્ઞાનાત્મક વિસ્તારોને આવરી લેતા સંચયી વૃત્તની જાળવણી.

- નિયતકાલિક મૂલ્યાંકન માટે સમય સારણીનો વિકાસ કરવો.
- વિશેષ જરૂરિયાતો ધરાવતાં બાળકો (CWSN)ની મૂલવણી માટે લાગુ કરવામાં આવનાર પ્રતિમાન અને માનદંડો સાથે વાકેફ કરવા.

6. સમાનતા :-

મુદ્દાઓ	વર્તમાન સ્થિતિ	કાર્ય-યોજનાના લક્ષણો
ોમાં વિભિન્ન સામાજિક-આર્થિક જૂથોના બાળકો માટે બેઠક વ્યવસ્થા		
જરૂરિયાત ધરાવતાં (CWSN) બાળકો માટેની બેઠક વ્યવસ્થા અને શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓનું તેમના તરફનું વલણ		
માં જૂથ રચના પ્રક્રિયામાં વિવિધ સામાજિક આર્થિક જૂથમાંથી બાળકોનું પ્રતિનિધિત્વ		
નમાં શિક્ષક અને વિદ્યાર્થીઓ તેમજ વિદ્યાર્થીઓમાં અંદરોઅદર ભેદભાવના પુરાવા		
વર્ગોની છોકરીઓ અને બાળકોની શાળા બહારની પ્રવૃત્તિઓમાં સામેલગીરી		
ઓ પર નાના ભાઈ-બહેનને સાચવવાનો બોજ અને આંગણવાડી કેન્દ્રો સાથે સંકલન		
ા મુદ્દાઓ પર સમુદાય સાથે કરવામાં આવેલી ચર્ચાની સ્વભાવગત લાક્ષણિકતા		

7. શાળા બહારના બાળકોનું શિક્ષણ :-

મુદ્દાઓ	ર્તમાન સ્થિતિ	ાજનાના લક્ષણો
તરે બાળકોની યાદી તૈયાર કરી તેને update કરાવીએ છીએ.		
ર્ગ માટે શિક્ષકોને તાલીમ આપી Capacity Building (સશિકતકરણ) કરવામાં આવેલ છે.		
ર્ગ શરૂ કરવા માટે જરૂરી સાધનસામગ્રી ઉપલબ્ધ કરાવેલ છે?		
કો શાળા બહારના છે તેમની જરૂરિયાત જાણવી / ઓળખવી.		

લ ટ્રેનિંગ કેમ્પ શરૂ કરવા માટે એસ.એસમ.સી. ને નાણાંકીય અને વહીવટીય સત્તા સોંપવામાં આવેલ છે?		
ાહારના બાળકોને મદદરૂપ થવા માટે સમયપત્રક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે?		
કોને રેસીડેન્શીયલ સ્પેશિયલ ટ્રેનિંગની જરૂર છે તેને શોધી કાઢવામાં આવ્યા છે?		
.ર કરતા કુટુંબોને ઓળખી તે વાલીને બાળકોના નિવાસીકેમ્પ (છાત્રાોય)ની વ્યવસ્થા અંગે સમજ આપી શિક્ષણ માટે બાળકોને આ કેમ્પમાં મૂકી જવાની હિમાયત કરવામાં આવેલ છે?		

8. શાળા વ્યવસ્થાપન:-

મુદ્દાઓ	ર્તમાન સ્થિતિ	ોજનાના લક્ષણો
્સીનું બંધારણ		
પ્તાહમાં કામના 45 કલાક સુનિશ્ચિત કરવાની વ્યવસ્થા કરવી		
ક અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક સ્તરે વર્ષના કામના દિવસો નક્કી કરવા.		
ક અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક સ્તરો પર શીખવવા બાબતના કલાકો નક્કી કરવા.		
ો સાથેની મુલાકાતની વ્યવસ્થા અને જે મુદ્દાઓની થયેલી ચર્ચાની લાક્ષણિકતાઓ.		
્સીની બેઠકોની સંખ્યા અને તેમાં થયેલી ચર્ચાના લક્ષણો		
ટી અને પ્રતિકૃતિરૂપ નામાંકનથી છુટકારો મેળવવા લેવામાં આવેલા પગલાં		
ોડયાનું પ્રમાણપત્ર અને કોઈપણ પ્રકારના સમય પ્રવેશને લાગુ કરવા માટે લેવાયેલા પગલાં.		
ા પાસેથી પ્રાપ્ત કરવામાં આવેલા પ્રદાનો		
ાન અને શાળા વહીવટમાં બાળકોની સામેલગીરી		
્રીનો ઉપયોગ – ઉદ્દેશ્યો		
ા પુસ્તકાલય માટે પુસ્તકોની મેળવવાની વ્યવસ્થા		

ાર્યો અને સ્વાથ્ય સંબંધી શિક્ષણનો સમાવેશ કરતાં સમય-પત્રક તૈયાર કરવાં.		
ત્રાની બાબતોના કલાકો ઉપરાંતના સમયના વપરાશ માટેના આયોજન ની તૈયારી.		
ાહીવટના મુદ્દાઓ પરત્વે મુખ્ય શિક્ષકની તાલીમ		
ાહારની કન્યાઓ માટે કસ્તુરબા ગાંધી બાલિકા વિદ્યાલયમાં પ્રવેશ અપાવી નિવાસી છાત્રાલયની સુવિધા વિશે જાણકારી આપવામાં આવેલ છે?		

નોંધ:

I. શાળા વિકાસ યોજના તૈયાર કરવા માટે અહીં માત્ર નમૂનારૂપ મુદાઓ આપવામાં આવેલ છે. તેને આધાર તરીકે લઇ શકાય તેમજ તેમાં બીજા મુદાઓને પણ સમાવી શકાય.
II. શિક્ષણનો અધિકાર અધિનયમ – ૨૦૦૯ અંતર્ગત કરવામાં આવેલ જોગવાઇઓની સંપૂર્ણ માહિતી અને રાજય ધ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ નિયમોની માહિતી વિના કોઇપણ શાળા વ્યવસ્થાપન સમિતિ શાળા વિકાસ યોજના તૈયાર કરી શકે નહી.
III. જયાં સુધી શાળામાં થયેલ નામાંકનના સાચા આંકડા પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી ભૌતિક સુવિધા અને માનવીય સંશાધનની જરૂરિયાત અંગે વિશ્વાસપાત્ર મૂલ્યાંકન થઇ શકે નહી.
IV. જિલ્લા પ્રોજેકટ ઓફિસે જિલ્લા વિકાસનું આયોજન કરતી વખતે શાળા વિકાસ યોજનામાં સમાવેશ કરી ભવિષ્યના આયોજનને સમાવી લેવાનો રહેશે.
V. શાળા વિકાસ યોજનામાં સમાવેશ કરેલ અમુક આયોજનનું અમલીકરણ માત્ર ગ્રામ્યકક્ષાએ સમુદાયની સામેલગીરીથી, શિક્ષકો, બાળકોલ અને સ્થાનિક સત્તાતંત્રની મદદથી કરી શકે જયારે અમુક બાબતો સી.આર.સી., બી.આર.સી., જિલ્લાકક્ષાએથી પૂર્ણ કરી શકાય તેવું હશે. ખૂબ જ થોડા આયોજનના અમલીકરણ માટે રાજય કક્ષાએ રજૂઆત કરવાની થાય છે.
VI. મધ્યાહન ભોજન યોજનાનું મોનીટરીંગ શાળા વિકાસ યોજનાનો જ ભાગ બનાવી શકાય.